



Visitationstal Strängnäs domkyrkoförsamling med Aspö 16 oktober 2022

Ingen aning!

Hur högt tornet är? Nej vet du vad – det har jag absolut ingen som helst aning om!

Få saker är väl så lärorika som att välkomna gäster utifrån och berätta för dem om platsen där man bor. Då, om inte förr, begriper man att man sannerligen lär så länge man har elever – för samtidigt som man berättar om sånt man *vet* får man plågsamt svåra frågor om sånt man *inte vet*.

Och när man sedan, inför nästa gång, tar reda på det man inte visste (att man inte visste) lär man sig något nytt på kuppen som man ju inte lärt sig om ingen frågat. Därför är det bra att veta mycket men inte allt. Det ökar kunskapen. Och ökad kunskap ökar inte bara det mentala fotfästet, det ökar också trivseln i TV-soffan när man ser "På spåret". Och det ökar livskvalitén.

Om det där påminnes jag när jag tillsammans med stiftsdirektor Jimmy Åkerfeldt, kontaktperson Josefine Radon Bertilsson och biskopsadjunkt Magdalena Öhrling den 20-21 september visiterade Strängnäs domkyrkoförsamling med Aspö.

Och – ska förtydligas – när jag som *ffärde* biskop sedan Hedenhös visiterade Strängnäs domkyrkoförsamling med Aspö, för fler visitationer än så har det sannolikt inte varit. Biskop Arnolds visitation år 1423 knäckte ju nästan församlingens ekonomi så efter den blev det paus tills biskop Jonas 1995 klev in genom västportalen med biskopsvisitationsblicken på helpänn.

Nästa gång, år 2010, var det biskop Hans-Eriks tur. Då hette ansvarig kyrkoherde, det vill säga domprosten, Johan Dalman – och honom känner jag rätt bra faktiskt. Så när det helt enligt Strängnäs stifts rutiner tolv år senare blev dags för 2022 års biskopsvisitation var det lite déjà vu .

Det kan knappast bara kallas en biskopsvisitation. Ordet "hembesök" fungerar väl så bra. Jag kom till det jag kände för att se och upptäcka det jag inte kände. Jag frågade och lärde mig av vad kamraterna i församlingen svarade och emellanåt svarade jag själv och påmindes om vad jag inte visste att jag kom ihåg. Ja, i enskildheter var jag nästan både före detta lärare och purfärsk elev – och oj vad det var matnyttigt och roligt.

Det första man ser när man surfar in på domkyrkoförsamlingens hemsida är en vacker drönbild av domkyrkan. Bredvid står texten "Strängnäs domkyrkoförsamling med Aspö En mötesplats, en rastplats, en plats för nystart". Kort och kärnfullt och en klockren utgångspunkt för denna visitationsstämma.

Hur är ni de där tre sakerna: en mötesplats, rastplats och en nystartsplats? Och hur är ni det utifrån de ledord vi tog till oss i samband med biskop Hans-Eriks visitation för tolv år sedan? De där orden om att domkyrkans, och därmed också hela församlingens, uppdrag är att vara en församlingskyrka, en stiftskatedral och en plats i staden, i samhället?

Domkyrkan och domkyrkoförsamlingen. (Ja, förlåt om jag förkortar namnet så – Aspö rules såklart också the waves – men det går liksom lite fortare om man mera tänker än säger det varje gång. Ingen skugga över Aspö, tvärtom, de är med varje gång jag bara säger domkyrkoförsamlingen.)

Domkyrkan och domkyrkoförsamlingen som mötesplats för församling, stift och stad är något vi hade skäl att återkomma till om och om igen under visitationen.

På denna punkt levererar församlingen verkligen.

Ni möter Strängnäsbor i alla åldrar och gör det med både lyhördhet och självklarhet. Vare sig vi talar barn- och familjearbetet, de pedagogiska programmen, konfirmandverksamheten, vuxenarbetet och det diakonala arbetet, såväl i stan som i mötet med sörjande på kyrkogårdarna, så gör ni fantastiskt arbete.

Där finns kontinuitet, teologisk medvetenhet och ett stort mått av delaktighet.

Domkyrkoförsamlingen knyter och kan knyta samman Strängnäs många tåtar.

I mötet med delar av stadens kulturliv, företrädare för Strängnäs breda kristna gemenskap och inte minst i samtalet med de kommunala och regionala myndigheter samt ideella organisationer som på olika sätt är engagerade i de sociala frågorna, framkom tydligt hur viktig domkyrkoförsamlingens samlande roll är.

Bilden av Strängnäs som en dynamisk idyll fick sig en nedslående törn när de som känner stadens absoluta baksida i ett av visitationens många samtal vittnade om lokalsamhällets skuggsida. Samtidigt blev det uppmuntrande tydligt hur värdefull man uppfattade kyrkans roll som neutral mötesplats, myndigheter och civilsamhälle emellan.

Kraftfulla insatser kräver kraftfull samordning. Kraftfull samordning kräver relationsbygge som i sin tur kräver mötesplatser.

När enskilt goda insatser förlorar i styrka på grund av att de som gör jobbet uppfylls av hopplöshet och en känsla av ensamhet i uppdraget kan möjligheten att bara få mötas och stämma av med andra innebära skillnaden mellan hopp och förtvivlan.

”Det här borde vi göra om”, sa domprosten efter det att stadens sociala aktörer bekräftat hur värdefullt vårt eftermiddagsmöte i ögonhöjd blivit. Bra – konkretisera det där med domkyrkoförsamlingen som mötesplats på det sättet, det svarar både mot kallelsen att vara församling och kyrka i staden. De vi samtalar med är oftast smärtsamt medvetna om problemen, de behöver vi inte påminna om. Vad de och vi tillsammans behöver är forum för samtal och samverkan. I ett fungerande samhälle är myndigheter och ideell sektor olika pusselbitar i samma pussel. Uppdragen ser olika ut men ansvaret är djupast sett gemensamt. Armkrok vill vi hoppas och tro är det svenska samhällets bästa gren. Den rörelsen bör även fortsatt bli domkyrkoförsamlingens kännetecken.

När det gäller domkyrkan som stiftskatedral finns mycket spännande att säga. Här vet vi att Strängnäs domkyrka redan, i kraft av vad som skett och sker, ligger bra till – bättre än på många andra håll i landet. I domkyrkoprojektet – där församling, stift, Kungliga biblioteket, Europaskolan, kommunen och Statens fastighetsverk letar samordningsvinster – har vi när det just gäller detta med rollen som stiftskatedral lagt in en överväxel i en ambition att än mer

göra vår katedral till ett vattenhål och samlingspunkt för hela stiftet: från Salem till Finnerödja, Nynäshamn till Hovsta.

Projektet rör sig delvis i väglöst land. Det vi gör har ingen annan gjort före oss.

Processen ställer krav på formalisering av relationer och, i den mån man vill uppnå största möjliga synergieffekter mellan domkyrkobergets många aktörer, fotarbete, fotarbete, fotarbete.

I våra samtal stannade vi inför den möjlighet som ligger i att inte endast stärka relationen mellan katedralen och stiftets församlingar utan också att vända på pilen, eller rättare sagt göra den dubbelsidig, så att katedralens närvaro blir än mer kännbar ute i stiftets församlingar. Vi konstaterade att ett tydligt och bra exempel på det var när församlingens gudstjänster under pandemin filmades och sändes ut via nätet. Den verksamheten måste vi bara få i gång igen. Här finns utan tvekan utmaningar av olika slag – vinsterna är dock så pass stora att vi behöver göra allt som står i vår makt för att återuppta detta uppskattade initiativ.

Ryktet säger att en biskopinna emerita i ett annat stift under hela pandemin troget följde domkyrkans gudstjänster – så sträckte sig vår gudstjänstgemenskap långt utanför kyrkans och till och med stiftets murar. Just det vill vi.

På initiativ av kyrkomötet föreligger nu ett förslag om att varje domkyrkoförsamling i sin församlingsinstruktion ska ha ett avsnitt som tydliggör på vilket sätt man avser konkretisera det faktum att man inte bara är en församlingskyrka utan också en stiftskatedral med rottrådar ut till stiftets alla församlingar.

Här vet jag dock att ni vill gå före och redan nu dra i gång ett sådant arbete. Detta är verkligen både glädjande och föredömligt. Vår domkyrkoförsamling ligger, som sagt, redan mycket väl till när det gäller sitt katedralstänk. Får vi sedan också till ett avsnitt i FIN som ytterligare befäster och utvecklar detta kan vi bli förebildliga för landets övriga domkyrkor. Vi blir ”sneglingsbara”. Sådant gillar vi.

Mötesplats, rastplats och en nystartsplats?

Ja domkyrkoförsamlingen som rastplats såg vi flera exempel på. Den diakonala verksamheten i ”Lilla Stugan” är definitivt en sådan plats, domkyrkan i sin helhet redan i sitt bara-vara-skap med ljusständning, dagliga gudstjänster, ett levande böneliv, musik- och utställningsverksamhet, retreat, pilgrimsvandringar o.s.v. o.s.v. detsamma.

Församlingens gudstjänstliv rymmer så mycket av allt det vi som kyrka strävar efter att förkroppsliga. Där finns stolthet över, och lojalitet till, kyrkans tro, bekännelse och lära. Liturgisk rikedom och skönhet, kontinuitet och förnyelse. Talar vi församling, stift och stad erbjuder gudstjänstlivet något för alla och det utan att någonsin tumma på grunduppdraget att göra Jesus känd och älskad. Allt detta sammantaget är inte bara vällovligt – det är absolut livsnödvändigt och något ni som församling både ska vara stolta över och rädda om. Det finns en genomgående puls i katedralen – ett varmt hjärta för Jesus som slår och slår och slår. Slår för oss alla.

Extra stjärna i boken såklart den dag domkyrkan även erbjuder en mässa på fredagarna... Och den dag det nya högtalarsystemet är på plats.

Att kyrkogårdarnas rekreerande miljö utgör en av församlingens viktigare rastplatser råder ingen tvekan om. Det senaste dryga decenniets utvecklingsarbete har verkligen burit frukt – Aspö är ett smycke, Gamla kyrkogården en kulturhistorisk pärla och Södra kyrkogården en skimrande diamant. Domkyrkoförsamlingens gröna medarbetare är proffsiga och dedikerade – de förvaltar och utvecklar en av kommunens vackraste parkmiljöer. Högt upp på att-göra-

listan står fortsatt miljöarbetet. Här har mycket skett och mer kan ske. Sådant kostar på kort sikt men lönar sig på lång sikt. Såväl när det gäller det konkreta resultatet som rent förebildligt. Roligt att vara bäst i test även här, inte minst mot bakgrund av att vi vet att varje domkyrkoförsamling i rätt hög utsträckning fungerar som förebildlig för stiftets övriga församlingar. Är domkyrkoförsamlingen energieffektiv och genomgrön inspirerar det andra att vara detsamma.

Som nystartsplats är konfirmand- och ungdomsarbetet centralt – det arbete som i sin tur är oerhört beroende av barn- och ungdomskörerna och barn- och familjearbetet i stort. Här skördar ni just nu stora framgångar, har ett superteam och kyrkorådets starka stöd. Jag vet att ni jobbar på att uppmuntra kallelser till kyrklig tjänst – strålande! Det är inte sällan först när frågan ställs som den inre kallelsen får energi och nystarten blir ett faktum. Historiskt sett har domkyrkoförsamlingens ungdomar i relativt liten utsträckning deltagit i de stiftsgemensamma arrangemangen, exempelvis på stiftsgården Stjärnholm. Jag glömde fråga hur det är med det nu så här blir min reflektion mer till uppmuntran. Stiftskatedralens ungdomsprofil – alltså det stiftsövergripande ungdomsarbets synlighet i katedralen, förtjänar ökat fokus. Känner stiftets ungdomsgrupper rent generellt sin domkyrka – har de varit här? Några, men inte alla. Hur ändrar vi på det?

Nystart är det också i mina ögon när ni tillsammans med Kungliga biblioteket, och inte minst i kraft av Elin Andersson, utvecklar den pedagogiska verksamheten rörande vårt unika domkyrkobibliotek. Här har mycket redan hänt, inte minst med avseende på domkyrkan som plats i staden. Att sedan Roggeborgen tack vare Statens Fastighetsverks framsynta arbete nu åter kan ta emot större grupper innebär naturligtvis ytterligare möjligheter. I samband med visitationen talade vi om behovet av att inom ramen för domkyrkobergsprojektet reglera och därmed förenkla lokalutnyttjandet med avseende på hela bergets lokalbestånd. Enkla och tydliga rutiner för hur, när och på vilket sätt domkyrkan, Roggeborgen, Djäknehallen med mera kan bokas och utnyttjas eller förhyras behöver diskuteras fram och dokumenteras. Annars riskerar varje event att aktualisera en ny förhandlingssituation, och vem orkar i längden med det.

Inte minst Ukrainakriget påminner oss om kulturens betydelse för samhällsdemokratis utveckling. När kulturarvet hotas och kulturlivet begränsas, skakar samhällets grundvalar. Desto viktigare då att en plats som domkyrkan håller hög profil i dessa frågor. Dels genom att rent konkret vårda såväl det materiella som immateriella kulturarvet, dels genom att fortsatt erbjuda ett rikt kultur- och musikliv med rötter i och utblickar mot kyrkans grunduppdrag. När det nu talas om ett nytt kulturcentrum i Strängnäs finns det därför stor anledning att från församlingens sida på olika sätt arbeta för att detta lokaliseras så nära domkyrkan som möjligt – allt för att på så sätt förstärka domkyrkoberget som en självklar nod för hela livsresan. Berget är i många ögon redan ett kulturcentrum. Ytterligare förstärkt med en kommunal miljö blir det inte bara oslagbart – det blir sneglingsbart för hela landet.

En mötesplats, rastplats och en nystartsplats – ja under de båda dagar mina medarbetare och jag gästade domkyrkoförsamlingen var det också detta vi upplevde. Vi mötte en kyrka med blick för församling, stift och stad med öppenhet för uppdragets styrkor, svagheter, möjligheter och hot. Som församling i en befolkningsmässigt starkt tillväxande miljö där många nya Strängnäsbor kommer nyfikna, rotlösa och frågande har församlingen att se fram emot en spännande tid av mission i ordets verkliga bemärkelse. Mission som evangelisation såväl som mission som uppdrag och kallelse – Guds uppdrag och kallelse förkroppsligat i det ni gör i ord och handling. Där står ni synnerligen väl rustade.

Ni har ett samspelt och stödjande kyrkoråd med förankring i verksamhet och gudstjänstliv.
Ni har kompetenta och engagerade medarbetare med, i sin tur, bred förankring i lokalsamhället.

Ni har god ekonomi och, medlemstappet till trots, en betydande grad av kyrkotillhörighet.
Ni har nära, okomplicerade, relationer till kommunföreträdare och en självklar plats i stadens förenings- och kulturliv.

I domkyrkoprojektet har ni tillsammans med många andra nyckeln till en utveckling som, rätt använd, kan innebära en vitalisering av kyrkomiljöer över hela landet.

Ni har i såväl fysisk, som andlig och mellanmänsklig bemärkelse nära till stiftsorganisationen och därmed till de kollegor jag hoppas i ständigt ökande omfattning ska dela vardagsliv med er.

Ni är ekumeniskt förankrade och har många goda församlings- och pastoratsgrannar inom kontraktet.

Allt är inte ”plain sailing” men man får säga att ni har en magnifik rigg och vältrimmade segel.

Här kommer orden från Sveriges försvarsledning till mig när vi bad dem berätta vilka förväntningar de har på oss som kyrka i tider av kris och i allra värsta fall: krig.

– Gör det ni redan gör, sa den höge militären.

Så klokt och uppmuntrande sagt.

Gör det ni redan gör kära domkyrkoförsamling med Aspö. Och gör det med era enkla men viktiga ledord för ögonen och allas vårt stöd i ryggen.

Soli Deo Gloria

Till Guds ära – bara till Guds ära!

Johan Dalman
Biskop